Anders Hesselius

Kort Berettelse

Om

Then Swenska Kyrkios

närwarande Tilstånd

i

AMERICA

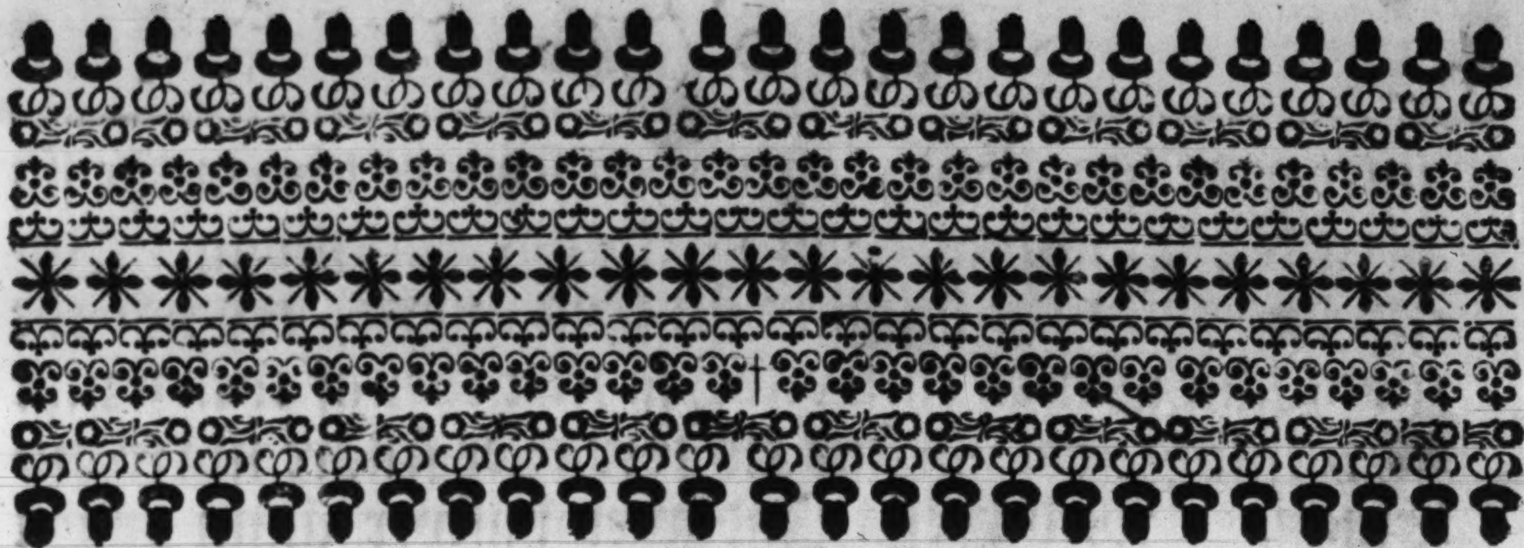
Samt oförgripeliga tankar om theß widare förkofring,

Upstälte af Andrea Hesselio, för thetta Probst ock Kyrkioherde i Pensilvanien.

Tryckt i Norkiöping, Anno 1725.

EX BONORUM OMNIUM VOTO FUTURUM ARBITROR, UT IMPRIMATUR:

ROSENADLER
Reg. lib. Censor.

huruwäl then Swenska Nationen i America är långt för thetta undergifwen then Engelska Regeringen, så hafwer then doch ännu sin Evangeliska Religions öfning til alla delar så fri och obehindrad, som någonsin här i Swerige. Men til at gifwa en redigare omtanka huru then Swenska kyrkians ledamöter, så wida the äro ibland så många religioner omkring strödde, kunna likwäl bibehålla sin tros renhet, och ännu wara ifrån alt hedniskt och kiätteris mörker obesmittade, så wil man i korthet förestella Landetz inbyggiare i anseende til Religions wäsendet, sådant, som thet nu står: neml.

1. Först, hwad Hedningarna angår, eller then infödda Americaniska Nationen, som i gemen kallas Indianer, så äro the aldeles intet förlägne om, at andra nationer skulle begifwa sig til theras Religion, som effter noga skiärskodan neppel. förtiänar namn af religion, althenstund the, såsom wilda menniskior litet eller intet bekymras om, huru the skola dyrka något numen, hafwande allenast en slätt och gemen notion om twenne andar, som the kalla Manetto's, en god och en ond anda, under hwilkas regemente alt bestyres, i himmelen af then goda, och på jordene af then onda; förmenande sig intet behöfwa at dyrka then förra, såsom then ther

intet ondt kan giöra, men then sednare tänkia the sig böra blidka, at han them intet ondt må tilfoga. Ingen dag hålla the heligare än then andra, och när the giöra sina offer til then onda, så skier thet af then frucht och förstling, som åhrsens tid förr eller senare må frambringa. Med thessa Indianer hafwer ännu ingen Präst kunnat stort vtretta, både för tungomåletz swårhet skul, samt theras enwisa sinne, at ehuruwäl the med nöje och förvndran offta ehrkiänna the Christnas ordenteliga Gudztienst wara bättre än sin egen; icke thesto mindre wilja the heldre blifwa wid sin fåkunnighet, at icke the genom någon nyhet eller förändring må omakas ifrå sin frihet. J alt öfrigt äro the ett godt folk emot the Swenska, them the kalla sina bröder och älska them långt öfwer the Engelska. J theras werldsliga wäsende äro the vprichtige, trogne och åhrlige, kyske, ingenieuse och qwicke, och ther icke the Europeer hade lärdt them dryckenskap, så skulle man förvndra, at natursens gofwor kunde så högt stiga hos Hedningar. J min tid är allenast en Indian blefwen Christen, then jag effter ett behörigt pröfwande och vnderwisning fant tienlig at emottaga döpelsen, men sedan han war döpt, måste han med stor omsorg wachtas ifrå the andra Indianernas sällskap, som skulle elies honom ibland sig mörda, såsom en, then ther prætenderade weta något bättre än the sielfwe. Elies hafwa the ock sina genios och penates, men inga andra, än them the sielfwe på sig bära, såsom liknelser af diur, fiskar, foglar eller örter, &c. Hwilka the myckit älska och hwilkom the sitt enskylta wälstånd och lycko tilskrifwa.

2. Effter Indianerna komma Qwäkarena at considereras, hwilke såsom the äro til antahlet the fläste af then

Engel-

Engelska nationen uti Pensilvanien, så hafwa the ock sitt stadgade politie wäsende under sin forna Governeur och Landsherra Sir William Pen ännu oförändrat uti sitt gamla stånd. Hwad religionen angår, så wilja the wäl giärna kallas Christne, så wäl, som theras wänner i Engeland, men förneka doch både Sacramenter och thet ordenteliga ministerium. Gudz ord erkiänna the intet widare för godt, än thet synes komma öfwerens med theras inbildningar eller inwärtes liuset, hwilket the kalla Christum, then the säja wara delachtig worden åt alla menniskior, så snart the i werldene födas etc. Och såsom theras religion är af then beskaffenhet, at han måste supporteras af enwishet på then ena sidan, så slipper man intet longt med thet folket, som neka principia, utan icke man wil argumentera per Circulum, och ther med förlora både tid och mödo. Doch låter theras ungdom altid bättre tala med sig, än the gamle. The hafwa många meetinghouses i städer och på landet, ther the mötas uti om Söndagarna, och wißa månads och weckodagar, och förrätta sin devotion antingen med talande eller i tysthet suckande tilsamman. The hålla åhrligen sina allmänna religions möten på the orter the tilförene hafwa kommit öfwerens om, hwarest theras förnemste, såsom utskotzmän, samlas ifrån alla landskap i hela Norra delen af America, och ther om sitt allmänna Wäsende conferera. Doch Gudi lof, hafwa sådana möten ännu aldrig warit præjudicerlige för then rena Christi kyrkio, så myckit mindre, som then Engelska lagen och Religions friheten mechteliga afhåller them ifrån alt intrång uppå the Christna. Utaf thenna Secten hafwer Gud på några åhr låtit mig winna intet mindre

ån 20. fullwäxte personer til then Christna kyrkian, samt 5. Morianer och Mullatto's, som sig friligen hafwa upgifwit til dop och Christendom, och ännu alla til församlingen sig troligen hålla.

3. The som af then Genevisska reformerade Secten bo uti Pensilvanien, och theß tilhörige territorio, åro antingen Independenter eller Presbyterianer egentel. så kallade; Hwar af the förra skiljas allenast ifrå theße uti utwärtes kyrkio disciplin, men uti religions satzerna komma begge öfwerens, undantagno, at the förra hålla Supralapsariorum dogmata, men theße sednare sublapsariorum. Warande begge wida wägna åtskilde ifrån Engelska kyrkian, hwilken med stor framgång, både muntel. och skriffteligen theras kiätteri öpenlägger och forlägger. Theße Presbyterianer, som til antahlet åro ganska manstarke, ehuru the gemenligen åro af ett omildt och argt sinne emot alla andra religioner, och hafwa i theßa sednare åhren warit myckit oförtrutne, at förwärfwa sig proselyter, sokiande sig tilfelle af Engelska kyrkians swaghet, som ther i landet äger flera kyrkior, än präster; så hafwer likwäl Gud här tilnådeligen icke allenast förwahrat sin Swenska församling, utan ock låtit theß grannar af then Hollendska nationen til ett wackert antahl, jemte några Scottar öfwerkomma til wår kyrkia, ther the nu sina salighetz medel bruka, aldeles effter wår Swenska kyrkiostick och ordning.

4. Anabaptister finnas ock til en stor del i Pensilvanien, men i synnerhet i New-Jersey, ther the hafwa åtskilliga meetinghouses; Men såsom the hafwa ett mehr irregulairt ministerium än the andra, så åro the ock mindre considerable. Theße ehuru the för några åhr

sedan

sedan syntes giöra sig något förlägne om andras omwändelse til sig, warande sielfwe myckit enwise, och swåre at öfwerbringas til kyrkian. Så hafwer man doch orsak, at tacka Gud, som wälsignat Mag. Lidenii embete vti thet landeNew-Jersety, at ock en god del af Anabaptisterna hafwa sig til en rett Gudztienst begifwit.

5. Förvtan theßa ofwannemde Secter vti Pensilvanien, the ther giöra måsta antahlet af folk, så äro elies monga andra Förirrrings-och Swärme andar, som lengre bort i Skogsbygden hafwa sig nedsatt, såsom Sabbatharianer och Latitudinarier, hwilka sednare giöra Salighetzwägen för sig så bred, som the kunna, och mena sig af alla religioner kunna frelßas. Theremot äro ett annat partie, som kalla sig Seekers eller Sökiare, som med ingen religion äro nögde, vtan prætendera ett continuerligit sökiande, til theß the finna then retta. Men af thet slaget hafwer man ännu aldrig hördt, at en enda siäl hafwer funnit hwad hon sökt. Elies är för några åhr sedan vpsprungit ett förgifftigt ogräs vti Manataunog, en ort, som ligger wid paß 6. Swenska mihl ifrå Philadelphia, Norr vt. Ther bor en gemen man, en Tysk, **Matthias Bauman** wid namn, hwilken hafwer skrifwit, och i Philadelphia lätit trycka en bok på Engelska Språket, om Nya Födelsen, hwarvti han prostituerar sig med the största absurditeter, afrådande alla menniskior ifrå Bibelens och alla andra böckers läsande, ifrå kyrkiogång och predikans hörande: Han håller alt sådant onödigt, sedan man en gång hafwer funnit sig född på nytt genom någon swår siukdom, som han sielf om sig berättar wara skedt emellan wäggen och kakelvgnen. Thenna galningen hafwa monga Tyskar och Palatiner

slagit

slagit sig til, hwilka nu med en särdeles ifwer honom effterfölja, och kalla sig Newbornpeople. The säja sig intet kunna synda: siälen, såsom then ädlare delen, säja the, wara ren som Gud sielf, men kroppen, såsom jordisk, må vnderstundom extravagera vtom siälenes samtycke, hwarföre ock han med jordiskt straff belägges. In Summa: Thenna religionen är intet annat, än sielfwa quinta essentia Quakerismi & Pietismi fanatici. Ty här ser man intet annat, än egen godtyckio = = i the ting the aldrig sedt hafwa, och äro förgiäfwes vpbläste i sitt kiöttsliga sinne, Col. 2. v. 18. Förthenskul hafwer man intet stort at fruchta ibland the förnufftigare folket för något förledande then wägen. Men Palatinerna, som nu åhrligen inkomma til stor myckenhet, vndanflydde ifrå sitt swåra twång och träldom vti Pfaltz, när the komma til Pensilvanien, at sittia vti en så diup rolighet och fred, så blifwa the likasom druckne af religions friheten, och ju ungare mening the tå få höra vtaf, ju snarare the then tilfalla, ehuru orimlig then ock wara må. Elies finnas wäl ock Tyskar thervte, som wille dö Martyrer, om thet skulle pågiälla, för Lutheri namn skul, men om the äro så tilredz för hans lära, är en sak, som man ännu intet är så aldeles wißer om. Men Papister och Simoniaci finna intet fotfäste i Pensilvanien mehr än i sielfwa Engeland.

6. Ibland theßa monga Secter och Religioner, som nu för tiden Pensilvanien swärmar vtaf sig, så sitter likwäl then **Engelska** och **Swenska kyrkian** ibland them, såsom twenne Rosor ibland törne, hel friske och liflige. Engelska kyrkian anser then Swenska, såsom sin Syster-Kyrkia, vtan ringaste fredzbrott i Religion

för

för ceremoniernas olikhet; Och then Swenska kyrkian ther emot befriad ifrån all mißtanka för Syncretismus, nyttiar med godt samwete then andras privelegier, vtan at oroas för några små skiljachtigheter, som intet anröra hufwudläran. Thenna kyrkiones enighet, såsom then lyckeligen är genom åtskilliga Synodos thervte befästad worden, altså winner hon ock, Gudi lof, flera siälar til Saligheten, än som många Polemici i Europa, med hädskhet och bittra invectiver kunna förwärfwa. Och är thet i sanning ett obeskrifweligit nöje för Prästerna, at förfara huru krafftel. så många Schismatici öfwerwiñas genom then Swenska och Engelska Kyrkiones förbindelse, ty ehuruwäl sielfwa Kyrkiornas Situation mitt ibland så många dissentientes synes intet wara så fördelachtig för then retta församlingen; så hafwer likwäl tolerations lagen gifwit henne så fria händer, at vtså Guds ords rena säd omkring sig, at ther nästan intet hushåld är af theß grannar, som icke får tilfälle at giöra sig bekant om then Evangeliska religionens grunder och satzer. Hwar af skier, at sedan allemåste både för thet politiska, samt œconomiska welståndet skul, lefwa vnder almenelig landsfred, så finner här ingen Zelus indiscretus något rum, inga förwitelser finna framgång, vtan allena ett mildt, sachtmodigt och medlidande sinne. Hwilket som thet altid är finteligit, så råkar thet offta på sådana lyckeliga maner, som jemwäl oförtänckt bringa tillsamman flere får til Christi fårahus, än man i förstone kunde förmoda.

7. Entel. til at beskrifwa sielfwa swenska Församlingen i synnerhet, så hafwer hon i America fyra kyrkior, neml.

H. Trefallighetz Kyrkia wid Christinæ Elf: Wicaco Kyrkia, kallad Gloria, vtmed Philadelphia: Racoon Kyrka wid Racoons Elfwen, och St. Georgii Kyrkia i Pensneck. Af thessa, så äro the 2 första the äldsta och prydeligaste, samt större, än the andra. Christina och Wicaco höra vnder Pensilvanien, men Racoon och Pensneck vnder Newjersey, som skiljes ifrå thet andra Landskapet, med thet stora de lá ware Revieret. Christina Kyrkia, som är bygd af skiön sten, är belägen vti Pensilvaniens territorio, kallad New Castle county, och ligger wid pass 6 Swenska mil ifrå Philadelphia i Sudwest. Ther förestår nu Mag. Samuel Hesselius församlingen, som består af 300 siälar wid pass. 80. Personer betala Prästlön effter friwillig löfwen in emot 36 Pound sterl. om åhret, men betales mehrendels med penninge wärde, eller matwahror för brist på gångbart mynt. Ett wackert Prästbord hörer ock til församlingen, intet långt ifrån kyrkian belägit. The som här hafwa längsta wägen til Kyrkian, bo en Swensk mil ther ifrån. Then öfra Församling, som kallas Wicaco, hafwer sin kyrkia af Tegelsten bygd på en wacker platz wid de la Ware revieret, bredewid Philadelpia, som är hufwudstaden i Pensilwania. Mag. Jonas Lidman är Kyrkioherde i Wicaco, och ändoch the Swenske äro ther manstarkare än i Christina, så kunna the äntå intet så flitigt komma til Kyrkio, som the andra, emedan the bo så widt omkring förströdde, at ock många familier hafwa 3 a 4 Swenske mil til Kyrkian, somlige hafwa ock 6 mil, såsom the vti Manataunoy.

Prä-

Prästbordet ligger ock en half mil ifrå Wicaco. Prästlönen betales här effter friwilliga Subscriptioner, doch vtan en så fast förbindelse, som the nyligen hafwa giordt emellan sig inbördes i Christina. Racoons och Pens-Necks församlingar höra vnder New Jersey Governement, och äro belägne på andra sidan rewieret de la ware. Här äro twänne kyrkior af trä bygde, och liggia wid paß 3 Swenska mil ifrå hwar andra i N. O. och S. W. Här är Mag, Lidenius kyrkioherde, som med stort arbete och waksamhet har satt theßa församlingar i godt skik. Hwarigenom är skiedt, at the i Pens Neck, som fordom hörde til Christina kyrkio (åfwen som the i Racoon hörde til Wicaco) tå the med stort äfwentyr måste fara öfwer revieret, hafwa nu sin egen Kyrkio, kallad St. George, som inwigdes d. 31. Matii 1717. Ett skiönt prästbord hafwer ock Mag. Lidenius förmått församlingarna at kiöpa, och låtit ther byggia en kostelig prästgård, som är belägen mitt emällan beggie Kyrkiorna. Gudstiensten hålles hwarannan Söndag i Hwarthera Kyrkian. Skulle nu en rättsinnig prästman någonsin komma här ifrån til America, och aflösa Mag. Lidenius, så må han wara försäkrad at han finner en [illegible]d wäg, til at med nöje giöra Gudi tienst, som för nagra åhr tillbaka syntes nästan omöjelig. Prästlönen betales här med Subscriptioner, på samma sätt, som i Chistina.

8. Om Swenska Kyrkians tilstånd i gemen, äro följande omständigheter nödige at observeras.

1. At hela Swenska menigheten i America beräknas öfwer 1500 siälar.

2. I måsta hushållen finnes Swensk Bibel och Psalm-

böcker, för alla som kunna läsa. Hade man nu Swenska Skolemästare ther til, så wore församlingarna ganska lyckeliga; j medler tid hielper then ene then andra, så godt sam the kunna.

3. Prästerna må förthenskul ingen hel wecka sittia hemma, när the hafwa hälßan, vtan flitigt besökia sina åhörare, om the annars wilja förswara sina samweten ibland så lärachtigt och lydigt folk.

4. Swenska Kyrkiolagen är mehr bekant ibland them än then Engelska Lands lagen, och efterlefwes så stricte, som någonsin giorligit kan wara, öfwer mångens förmodan.

5. Swenska Kyrkio disciplinen wärkställes, när han behöfwes, vtan ringaste præjudice af the andra national lagar och stadgar.

6. J Religions saken äro alle Swenske orörlige ifrå then rätta Evangelista sanningen, at man säkert kan säja, at ännu har aldrig ther någon Swensk affallit ifrå sin tros betiennelse; vtan snarare styrkas the, och förbindas mer tilsamman i sin läros renhet, nät the se så många religioner swichta på sina lösa grunder.

7. Hädan följer, at ingen Swensk i America, tror något af en fide inplicita, så mycket minder, som ibland them finnes ingen vnderkufwad eller försagd bonde, som måste taga alt på credit, hwad han hörer af Prästen.

8. Icke thesto minder kan intet lydigare folk wara emot sina präster, än the Swenske, när them skiäligen något förestelles, och the med Beröensörna kunna se, at thet hafwer sig så.

9. J

9. I lefwernet och umgiänge äro the ock, Gudi lof, mykit dygdige och uprichtige, frie utan reserve, och höflige utan onödige complementer. Ifrå swordoms lasten äro the så aldeles reformerade, at jag inför hwar man i sanning kan bekänna, thet jag på många åhr intet hördt hwarken Guds eller diefwulens namn i oträngd måhl ibland them nämnas, ehuru the Engelske, som ibland them bo, sig alt föroffta ther med försynda. Gud nåde then Präst, som kommer til Pensilwanien och kan swärja! ja, Gud beware alla sina enskylta tienare ifrån alla laster! Största qwarnstenen om halßen förtiänar then, som reser til America, at pedika androm, och befinnes sielf straffelig. Om någon Präst förer med sig girighet til then orten, så förwändes hon strax i thet största sielfbedragande, men förer han åhrgirighet, så förwändes hon i thet största närrspek.

10. Ibland sig sielfwa inbördes lefwa the Swenske mycket enigt och fredsamt tilsammans, och ther något mißförstånd skulle yppas ibland them i Civil-saker, så taga the intet giärna stämning på hwar andra inför någon werldslig domare, i synnerhet om han är af en fremmande religion, utan heldre underkasta the sig Prästens och kyrkiorådens arbitrerande, som tå hafwa intet annat än Samwetslagen och Christendoms plichten pro norma; Hwilken ännu aldrig har mißlyckats.

11. Emot sin Öfwerhet äro the ganska trogne, och rinner ännu, så tilsäjande, i theras ådrar then gamla Swenska undersåteliga huldheten så stark, at andra nationer låta offta förmärka en afwund emot them, när the intet få them med sig i sina partier, som the sielfwe så myckit äro benägne til. Emot theras Kongl. Maj:ter

 i Swe-

i Swerige, såsom the ther största wårdnaden hafwa dragit för theras siälars wälfärd, båra the ett tacksamt hierta, och beklaga ingen ting högre, än sin owärdighet och oförmögenhet emot så många, oskattbara och Kongl. wälgärningar. Och ther the än widare skulle wara så lyckelige, at få niuta samma höga omwårdnad, så giöra the sig försäkrade om, icke allenast, at theras böner blifwa altid hörde hos Gud för ett beständigt wälstånd och en rik wälsignelse öfwer Hans Kongl. Maj:t; samt alla wälgiärningsmän här i lifwet, vtan ock när stora belöningsdagen kommer, at theras glädie skal tå förökas af then högstsaliga wedergiälning, som the få se skal gifwas åt Swenska Konungar och Drottningar, som hafwa warit Skaffare och Ammor för så många siälar i America.

9. Nu, såsom ingen ting kan hugneligare här i werldene wara, än at smaka sötman af ett heligt samfund med Christna folk i en hedniskt werld; Så hafwer ock, som sagt är, wår gamla Swenska kyrkia sin goda del i then sällheten, at i West-indien hafwa sina barn obesmittade ifrån alla Hedniska och kiätterska willor, och i en tro och en Christendom med sig förenade. Förthenskul giör man sig thet säkra hoppet, at om ock sielfwa wår gamla Moder, then Swenska kyrkian wille ock så wäl, som Höga Öfwerheten taga sig an sina barns wälstånd, som så långt borto äro, och them hon aldrig får se här i lifwet, så wil ock wår Fader i himmelen rikel. belöna, eller åt minstone lenge förskona sina hemmawarande goddagsbarn. Hans löffte är ju så wist, at han, som räcker sädesmannenom thet han sår, han skal ock räckia oss brödet til at äta, och skal

för

förökar wår säd, och låta wäxa wår rättfärdighetz frucht: at wi rike blifwe i all ting, uti enfallighet, hwilken i oß wärkar, at Gudi skier tack. 2. Cor. 9. 10. 11.

10. Skulle nu jag i min ringhet få lof, at ingifwa ett enfalligt förslag, huru then Swenska Americaniska kyrkian kunde icke allenast wid macht hållas, utan ock förkofras, och sitt lius än widare om kring sig sprida, så måste jag wäl i förstone med rådhoga årkiänna, at jag har ingen ting mer än förfarenhet at beropa mig på samt then oföränderliga ömhet, som jag bär för siälar; Men ther hos frimodigt hoppas, at ingen wil försmå, utan heldre gunstigast uttyda mina oförgripeliga tankar, som jag i enfallighet til Christendomens förbättring i America, så dristigt wågar mig at utlåta.

1. Här finner jag nödigt först, at framgifwa en liten insicht uppå thet werldsliga allmänna tilståndet i Pensilvanien, sådant som thet nu är, neml. at sedan kiöpmennen i Philadelphia begynte i thenna fridstiden utföra sina Spanska Pistoles och Pieces af eight hem til sitt gamla Engeland, så hafwa the lämnat landet blottat af guld och silfwer och giordt folket medellöst af redbart mynt, warande nu förnemligast paperspenningar eller mynteteкn gångbare innom provincien. Hwar af skier, at alle the, som intet hafwa sitt interesse i Engeland, kunna icke heller adspirera til ett sådant wälstånd, som the andre, the ther altid hafwa penningar i sin fulla Circulation. Äro nu altså the Swenske innom en trång Sphæram brachte, i thet the genom sin lilla handel och landtbruk intet stort kunna profitera. Och ehuruwäl Landet är ellies myckit fruchtbart, och hafwer ingen brist på timmelig

melig nödtorfft, så äro likwäl inbyggiarena intet så starke ledamöter, som the skulle wara vti thet allmenna samheldet, at the kunna nödtorffteligen betienna publico, när theras Spannmåhl (som är theras enda traffique) vpå Westindiska öijarna) intet bringer them mera in, än the som knappast kunna sig nähra med, warande taxerna äntå lika stora, kiöpmans wahrorna lika dyra, och arbetsfolket lika få, som förr. En arbets dräng kostar intet mindre än 10 pound sterl. omsåhret at hyra; en piga 5 pound. Theremot gäller hwetet (som är snart thet endaste, som landtmannen kan wända til penning) intet högre, än 2 Shilling sterl. a bushel. Förthenskul kan man här af sluta, at the Swenske Prästerna, såsom fremlingar i landet, kunna intet vnderhållas så nödtorffteligen, som the borde, myckit mindre så hederligen, som the af Engelska kyrkian; Och ännu mindre skulle Swenske Scholemästare ibland them kunna Mainteneras, fast än folket skulle taga sig aldrig så nähra. Nu til at förekomma then swårheten, som then Christna kyrkian skulle lida vti ett så nytt bebygt land, och af en så omskifftelig œconomie, så hafwer then losl. Societeten i Engeland pro Evangelii propagatione apud exteros, genom en försichtig anstalt, långt för thetta tilordnat sina missionariis i Pensylvainien 60 a 70 pound sterl. åhrligen åt hwarthera at vnderhållas med, så at åhörarena sielfwe hafwa ingen widare vgifft åt Prästerna, än then the sielfwe af godwilja behaga them meddela. Hwarmed skier ock then nyttan på andra sidan, at munnen icke allenast stoppas til på Qwäkarena, vtan ock theras omwändelse befordras, när the se, at Prästerna sielfwe kunna i giärningen wisa hwad the lära andra, at thet är saligare gifwa än taga.

2. Skul-

2. Skulle nu åfwen en sådan Societet uprättas här i Swerige, så giör man sig hel försäkrad om, at then wil hafwa framgång i America genom Guds rika wälsignelse. Ty först är ingen twifwel om möjeligheten, så länge ther är en siäl til, som wil giöra sig wänner af orätta mammon; så länge ther är en Swensk Herre eller Fru til, som wilja gifwa stipendier åt studerande personer, fast än the aldrig skulle se fruchten af sin gifmildhet här i lifwet, ja så länge ther är någon tacksam Christen til, som wil prisa Gud med sina ägodelar; så länge säger jag, behöfwer man icke heller twifla om giörligheten til en sådan Societet. Om nu Societeten i Engeland kan förmå at uppehålla 37 Missionarios allenast i the orter i America, ther mästa religions fienderna äro (ty i Virginien Maryland och the Westindiska Öjarna är ett stadgat kyrkiowäsende, som behöfwer intet Societetens hielp (så hoppas man ock, at för wårt kiäre Fädernesland lärer intet synas odrägeligit, om 3 präster, och så många Scholemästare fingo här ifrån ett åhrligit underhåld.

3. Til at anställa en sådan Societet synes nödigt:

1. At Höga Öfwerheten i underdånighet ansökes om Theß nådiga bifall och befordrande.

2. At ingen anmodas om medlens sammanskiutande som icke af en friwillig siäl sina hielpsamma händer upläter, aldeles effter then instruction, som gifwes uti 2. Cor. 9.

3. At inga andra membra antagas til samma societet, än the som rikeligast gifwa til then utländska Kyrkian.

4. At the samlade medel insättias uti Ständernas Banco för Societetens räkning.

5. At Societeten hafwer sin præsidem, som på wissa tider må inkalla så många af ledamöterna, som kunna samlas til Conference om Americaniska kyrkians förkofring, om Prästernas Salario, om Scholmästares afsändande, aflönande, och nödige böckers utsändande &c.

6. At någon af the Swenska Herrar i London anmodas at wara Agent för the Swenska i Pensilvanien, och uppehålla Correspondencen.

7. At Societeten här hemma hafwer sina officiarios, såsom Rentmästare och Secreterare, igenom hwilkas händer inkomster och utgiffter, samt alla acta, så wäl ifrå then inlendska, som utlendska kyrkian kunna föras til boks.

8. At the Swenske Prästerna thervte genom theras Probst insända sina enskylta förslag, berättelser &c. Om theras församlingars tilstånd, förkofring &c. i anseende til tidernas förändring &c.

9. Och sidst, at intet then inlendska Kyrkians angelägenheter, nödtorfter, förbättringar, &c. må undraga tiden för then utlenskas bispringande och nödiga Handräkning, ty Christi kiärlek twingar oß så. 2.Cor.5. v. 14.

Sådant med mehra, när thet blifwer lyckeligen genom Guds Hand i wärket stelt, lärer förmodeligen hafwa thet wälsignade effterryck, som hwar rettsinnig Christi Kyrkios ledamot wil glädias åt, och then utländska församlingen förkofras af.

4. At

4. At ock något nämna om Prästernas qvaliteter, som må blifwa wärdige til at affärdas til en så stor och högst answarig siälawårdnad i America, så ehuruwäl thet är en sak, som kommer endast vnder theras andeliga förmäns bepröfwande, som bäst kunna döma om personernas Meriter, fördristar jag mig likwäl här jämte några particularia wid handen gifwa, som kan skie, intet torde tagas til mißtycke, fast än en så ringa ordsens tienare them månde föreställa.

1. Synes fodras hos then som skal sändas til ett så wichtigt ährende, och en så äfwentyrlig resa, at han har intet annat afseende, än allena på Guds ähra, och siälars salighet, och har ther hos ett så wel beredt sinne til at vtstå alla swårheter, som kunna möta, at han ock kan med nöye prisa Gud i motgången, så wel som i medgången.

2. Til at winna sitt dyra ändemåhl, måste han ingalunda wara sielf kallad. Och wore til önskande, at ingen vpläte sin mun til at begiära en sådan beställning, samt at ingen nekade at emottaga, som af wederbörande godkiännes och kallas. Ty jag kan försäkra honom, at när han kommer til siös, tå får han kiänna hwad fides vocationis har at betyda och är then intet richtig tå, så lärer then tron han har, se vt likasom the grymma swallen och wågarna han seglar vti, the ther drifwas hit och tit af wädret; Och om han änteligen kommer fram med lifwet: Ach huru bäfwande skal han bli, när han finner sig i sin räkning hafwa felat! Jag dömer ingens tro, vtan giärna räknar andra starkare än mig; Men om mig sielf tör jag likwäl thet bekiänna, at om jag hade genom ord eller bref, af mig sielf

eller genom andra, directe eller indirecte låtit förstå then ringaste inclination at resa til, eller ifrån America, aldrig hade jag med then frimodighet och med then hälßa kunnat genomgå så många swårheter, som jag likwäl icke allenast täligt, vtan ock frögdigt vtstådt hafwer; doch beder jag Gud, at han i nåder wille förskona alla sina wänner för frestelser; Om jag wiste allenast, huru jag skulle kunna prisa Gud inför andra, och ther hos intet draga mißtankar vppå mig, likasom jag sökte mitt egit beröm, så skulle jag myckit kunna säja hwad en riktig kallelse har giordt i America, Men en Christelig försichtighet förbinder mig nu thet at giöra, sedan jag är så nyß hemkommen.

3. Angående kropsens qualiteter, så wore wäl, at en Swensk missionarius hade en stark helßa, som genom nyttiga kropsens öfningar wore tilförene tilhärdad här hemma, och wunnit sin stadga i en qwick och lislig blod. Thet melancolisika temperamentet, som giör ett tungt och trögt sinne, är thet otienligaste af alla, för then resan. Sammaledes paßar ock intet then, som är förmyckit wan wid goda dagar, eller fordrar en förstor gemakelighet, ty Americanska delicatesserna lära enthera hindra honom ifrå the qwicka expeditioner, som ther vte fordras, eller lära the aldeles mista sin smak, når alt wil intet räckia så jemt i hop at fara wäl med kroppen.

4. Hwad sinnetz egenskaper widkommer, så tiänar bäst i America ett fritt mod och en Öpenhiertighet, som är behagelig för alla menniskior; Ty om någon therute skulle wara innug eller grantycht, eller förmyckit tankful, så blir han strart mißtänkt hos Engelsman

för

för en falsk, eller för en Morosus, som vtrettar intet annat, än at han drager hat på sig, hindrar sin egen lycka, och finner neppeligen en, som törs tro sig wel. Men är han vpricktig vtan förställning, höflig vtan krus, och weltalig vtan konst, så är han säker om sin weltrefnad i America. Och hwi skulle icke han wara säker, ther han slipper pryda vt sig med complementer och Curialier. Ty aldrig frågar dygd och gudsfruchtan efter kläder i the warma länder. Men ther jemte måste en Präst änteligen hafwa en principal gåfwa, som är Lempelighet, ty ther får han giöra med så många nationer af olika sinnen, hwilka om han wil vträtta något med, så måste thet ske med en sådan lempa, som är föreskrifwen 2. Tim. 2. v. 24. at hwar och en kan se, at han är mehra mild än sträng, och mehra medlidande än ifrig; Och när sinnerna en gång hafwa fattadt thet tycke för honom, så må han sedan obehindrad både straffa, truga och förmana, och ingen skal mißtänka honom för hårdhet, ty tå hafwa the försökt, at sielfwa strängheten är så stort teckn til kiärlek, som lindrigheten.

5. Sidst, at nämna några ord om lärdom och studier, som en Präst i America bör wara beprydd med, så kunde man wäl tänkia, at Theologiska studierna wille giöra tilfyllest; Men om jag får lof at yttra mitt ringa omdöme, så önskade jag giärna, at han wore försedd med så myckin Academisk lärdom, som han någonsin kunde föra med sig. Ty fast än man intet får tilfälle at bruka alt hwad man lärdt, och glömskan theßvtan wil ock hafwa sin del, at förgiöma med tiden, så är likwäl godt, at hafwa nog i förråd: Ty

först Supponerar jag, at Philosophiska studierna hafwa rensat sinnet ifrån en hop med wurmar som plåga sticka sig fast wid en omogen lärdom, och sedan, om han allenast achtar sig, at intet förståndet vpblås, som Apostelen säger 1. Cor. 8. 1, så kan jag försäkra honom om tusenfalt nöje af hwad han har lärdt. Och fast än, at orientaliska wisheten vti sina åtskilliga tungomåhl intet hunnit så långt i Wäster, at hon har blifwit bofast i America så må hon likwäl åt minstone roa then sielf, som har fått ett större förråd theraf, än han kan betiäna andra med. Men jag fruchtar at Embetzsyßlorna wilja intet lofwa honom många timar til thet tidfördrifwet. Historia Naturalis wil giöra mehra tienst än många Rabbiner. At flitigt läsa Bibelen, och wäl kiänna folket, gagnar mehra, än många Postillor och fremmande subsidier. Ther til med blir ock hela naturen, både himmel, haf och jord ett kosteligit promtuarium för en Präst, tädan han får hemta så myckit som han kan, til at vpwäckia sig och andra til Skaparens lof, och til sin egen nytta. Och Experiencen wil wisa honom myckit, som han behöfwer, och til hwad ända thet tiänar. Och skulle han änteligen hafwa lärdt mehr, än han kan giöra godt med, så må thet wara in spem futuræ Oblivionis.

Men, jag fruchtar här, at jag glömer mig sielf, som så fritt wågar fram mina tankar, om thet som andre både kunna och böra bätre döma om. Therföre wil jag ingen ting mehr tilläggia, än thet jag är wißast om, at thet blir wel vttydt, nemligen at jag af innersta hierta önskar, at Gud, som leder Konungars, ja allas hiertan, såsom watubäcker. Prov. 21. v. 1. han wille för wårt

helga

helga samfund skul, som wi bekiänne i wår Christeliga tro, så leda både öfwerhetens, och alla wåra Chrisina Bröders och Systrars hiertan, at the kunua kiänna the bli bönhörda, när the säya:

Hielp oß ock alla sökia,
Titt Rike at föröka
  Så widt man nånsin kan!

